

Crna Gora

Ministarstvo evropskih poslova

**XXXVII KVARTALNI IZVJEŠTAJ O UKUPNIM AKTIVNOSTIMA U OKVIRU PROCESA
INTEGRACIJE CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU,**

za period januar-mart 2023.

Podgorica, jun 2023.

S a d r ž a j:

1. Politički dijalog Crne Gore i Evropske unije	3
2. Pregovori o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji.....	4
2.1. Informisanje javnosti o procesu pristupanja Evropskoj uniji	13
2.2. Aktivnosti Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore u pregovaračkom procesu	14
3. Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.....	14
4. Usklađivanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU	15
5. Instrument pretpristupne podrške – IPA.....	16
5.1. IPA II (2014–2020).....	16
5.2. IPA III (2021–2027).....	16
5.3. Tvining i Tajeks.....	20
5.4. Makroregionalne strategije	20

1. Politički dijalog Crne Gore i Evropske unije

Tokom izvještajnog perioda zabilježene su sljedeće aktivnosti najviših zvaničnika Crne Gore vezane za politički dijalog Crne Gore i Evropske unije:

Predsjednik Crne Gore Milo Đukanović	<ul style="list-style-type: none">○ radna posjeta Republici Mađarskoj, 12. januara 2023, tokom koje se predsjednik Đukanović sastao sa predsjednicom Republike Mađarske Katalin Novak (<i>Katalin Novák</i>);○ učešće na 59. Minhenskoj bezbjednosnoj konferenciji 17-19. februara 2023. na poziv predsjedavajućeg Kristofa Hojzgena (<i>Christoph Heusgen</i>). Tokom konferencije, predsjednik Đukanović je imao bilateralne susrete sa predsjednicom Vlade Republike Estonije Kajom Kalas (<i>Kaja Kallas</i>), predsjednicom Republike Slovenije Natašom Pirc Musar, izaslanikom Ujedinjenog Kraljevstva za Zapadni Balkan Stjuartom Pičom (<i>Stuart Peach</i>), predsjednikom Vlade Republike Hrvatske Andrejem Plenkovićem, i predsjednicom Republike Moldavije Majom Sandu;○ zvanična posjeta Republici Bugarskoj 20. februara 2023. na poziv predsjednika te države Rumena Radeva;
Predsjednica Skupštine Crne Gore Danijela Đurović	<ul style="list-style-type: none">○ sastanak sa potpredsjednicom Vlade i ministarkom vanjskih poslova Republike Slovenije Tanjom Fajon 14. januara 2023. u Podgorici;○ sastanak sa specijalnim izaslanikom Savezne Republike Njemačke za Zapadni Balkan Manuelom Zaracinom (<i>Manuel Sarrazin</i>) 18. januara 2023. u Podgorici;○ online učešće na digitalnoj inauguraciji parlamentarne dimenzije švedskog predsjedavanja Savjetu Evropske unije 26. januara 2023;○ susret sa članovima Parlamentarne grupe za saradnju Bundestaga sa zemljama Jugoistočne Evrope Josipom Juratovićem, Tomasom Hakerom (<i>Thomas Hacker</i>) i Borisom Mijatovićem 16. februara 2023. u Podgorici;○ sastanak sa specijalnim izaslanikom Vlade Savezne Republike Njemačke za Zapadni Balkan Manuelom Zaracinom 21. februara 2023. u Podgorici;○ susret sa predsjednikom Nacionalnog savjeta Republike Austrije Volfgangom Sobotkom (<i>Wolfgang Sobotka</i>), 23. februara 2023. u Beču;
Predsjednik Vlade Crne Gore Dritan Abazović	<ul style="list-style-type: none">○ učešće na 53. zasjedanju Svjetskog ekonomskog foruma (<i>World Economic Forum - WEF</i>), pod nazivom „Saradnja u fragmentiranom svijetu“, koji je održan u Davosu, 17-19. januara 2023. Predsjednik Vlade učestvovao je na sesijama zatvorenog formata, na teme „Diplomatski dijalog na Zapadnom Balkanu“ i „Kako ponovo pokrenuti globalnu saradnju“;○ učešće na II Skoplje ekonomskom forumu koji je održan 1. marta 2023. u organizaciji Delfi ekonomskog foruma i Helenske poslovne asocijacije iz Republike Sjeverne Makedonije, a koji je bio posvećen ključnim izazovima vezanim za identifikaciju pravaca političkog djelovanja usmjerenih na kreiranje konkurentnih i inkluzivnih ekonomija u Jugoistočnoj Evropi;
Ministarka ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i rukovoditeljka radom	<ul style="list-style-type: none">○ na marginama Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, kojim je predsjedavala u ime Crne Gore, ministarka Novaković Đurović se 25. januara 2023. u Briselu sastala s evropskim komesarom za susjedsku politiku i proširenje Oliverom

Ministarstva evropskih poslova Ana Novaković Đurović

Varheljijem (Olivér Várhelyi), kao i sa članovima Evropskog parlamenta **Vladimirom Bilčikom i Toninom Piculom**;

- sastanak sa Parlamentarnom grupom za saradnju Bundestaga sa zemljama Jugoistočne Evrope 17. februara 2023. u Podgorici.

Regionalna saradnja

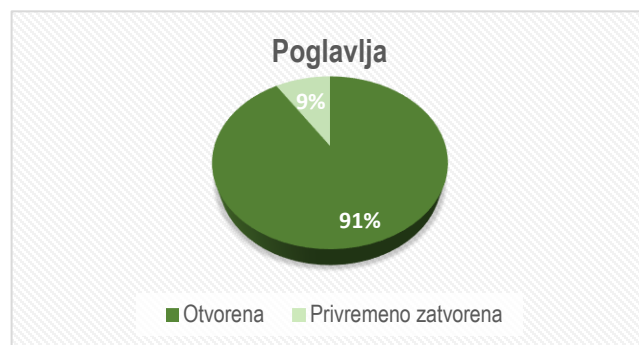
Crna Gora predsjedava Procesu saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEEC) od 1. jula 2022. do 30. juna 2023. Moto crnogorskog predsjedavanja je „Jugoistočna Evropa kulture, jugoistočna Evropa saradnje“ (*a SEE of culture, a SEE of cooperation*). Tokom izvještajnog perioda održan je sastanak Trojke SEEC-a, Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) i EU 15. marta 2023, kao i sastanak političkih direktora SEEC-a 29. marta 2023. Prioriteti crnogorskog predsjedavanja koje je definisalo Ministarstvo vanjskih poslova, a Vlada Crne Gore usvojila 12. maja 2022. su: jačanje ekonomske i bezbjednosne saradnje i infrastrukturna povezanost, zaštita ljudskih prava, vladavina prava i osnaživanje demokratskih institucija, ublažavanje i prevazilaženje zdravstvenih, ekonomskih i drugih posljedica pandemije Covid-19, zaštita životne sredine (zelena tranzicija) i evropska integracija država iz regiona jugoistočne Evrope.

U izvještajnom periodu, održani su i sljedeći sastanci u okviru drugih regionalnih inicijativa:

- sastanak Komiteta visokih zvaničnika Fonda za zapadni Balkan (WBF) 23-26. januara 2023. u Tirani i Draču, i događaj povodom objavljivanja poziva za projekte „Move Grants“, 20. marta 2023. u Podgorici;
- Regionalna konferencija WBF na temu žene i liderstvo, 20-23. februara 2023. u Tirani;
- sastanak nacionalnih koordinatora Strategije EU za Jadransko-jonski region (EUSAIR) i Komitet visokih zvaničnika Jadransko-jonske inicijative (JJI), 15-16. marta u Briselu;
- sastanak Multinacionalne savjetodavne grupe (MAG) Centra za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC), 6. februara 2023. onlajn;
- sastanak Komiteta nacionalnih koordinatora Centralnoevropske inicijative (CEI), 14. februara 2023. u Trstu;
- sastanak Borda Savjeta za regionalnu saradnju (RCC), 15. marta 2023. u Sarajevu; i
- sastanak visokih zvaničnika Unije za Mediteran i Bord guvernera Fondacije Ana Lind, 28. februara 2023. u Barseloni.

2. Pregovori o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji

Ukupan bilans rezultata Crne Gore u dosadašnjem toku pregovaračkog procesa su **otvorena sva 33 pregovaračka poglavlja**, od kojih su **tri privremeno zatvorena**. U skladu sa prihvaćenom novom metodologijom pregovora sa EU, Crna Gora ne može pristupiti zatvaranju preostalih poglavlja dok ne ostvari napredak u pregovaračkim poglavljima 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost.

Vlada Crne Gore je 7. marta 2023. usvojila Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2023-2024 (PPCG) koji predstavlja najvažniji strateški dokument Crne Gore u oblasti evropske integracije. Njime se predviđa usaglašavanje

strategijskog i zakonodavnog okvira sa pravnom tekovinom EU, i planira jačanje administrativnih kapaciteta u vidu novih zapošljavanja, osnivanja institucija i unapređenja informatičke infrastrukture po pregovaračkim poglavljima.

U izvještajnom periodu, Vlada Crne Gore je donijela odluke o obrazovanju pregovaračkih radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora Crne Gore sa Evropskom unijom u oblasti pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na sljedeća pregovaračka poglavlja: 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 9 – Finansijske usluge, 13 – Ribarstvo, 14 – Saobraćajna politika, 15 – Energetika, 17 – Ekonomska i monetarna unija, 18 – Statistika, 21 – Trans-evropske mreže, 27 – Životna sredina i klimatske promjene, 29 – Carinska unija, i 30 – Vanjski odnosi.

*U izvještajnom periodu, nastavljeno je s aktivnostima u oblasti **reforme javne uprave**. Najvažnija aktivnost realizovana u toku izvještajnog perioda je utvrđivanje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kojim će se doprinijeti što djelotvornijem ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama te stvaranju neophodnih mehanizama kako bi svi identifikovani problemi u primjeni ovoga zakona bili prevaziđeni. Na taj način, stvorice se i neophodni uslovi da se pravo na slobodan pristup informacijama ostvaruje još kvalitetnije i efikasnije, što će doprinijeti i bržem razvoju demokratije i demokratskog sistema.*

Prvi sastanak Međuresorskog operativnog tima na temu sagledavanja stepena realizacije aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija za 2022, kao i povodom predstojećih aktivnosti, održan je 30. januara 2023. Sastanak je održan u cilju efikasnije implementacije Strategije, prikupljanja informacija o realizaciji aktivnosti i kvalitetnog praćenja implementacije Akcionog plana.

Vlada je 7. marta 2023. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Predložene izmjene i dopune će doprinijeti što djelotvornijem ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama te stvaranju neophodnih mehanizama kako bi svi identifikovani problemi u primjeni ovoga zakona bili prevaziđeni. Na taj način, stvorice se i neophodni uslovi da se pravo na slobodan pristup informacijama ostvaruje još kvalitetnije i efikasnije, što će doprinijeti i bržem razvoju demokratije i demokratskog sistema. Takođe, obezbijedena je i međunarodna ekspertaska podrška od strane Delegacije EU u Crnoj Gori i SIGMA-e, čime je osigurano da crnogorski zakonodavni okvir u ovoj oblasti bude usaglašen sa međunarodnim i evropskim standardima, kroz postupak razmatranja uporednih rješenja i primjera dobrih praksi, kako bi se u najvećoj mjeri afirmisali princip transparentnosti rada organa vlasti i princip prava javnosti da zna, odnosno da dobro i pravovremeno bude informisana o pitanjima o kojima treba da se opredjeljuje ili donosi odluke. U raspravi je posebno istaknuto da je Predlog zakona dobio pozitivno mišljenje Evropske komisije.

*U poglavlju 23 – **Pravosuđe i temeljna prava**, Vlada je u cilju obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja Državnog tužilaštva i efikasne borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije utvrdila odgovarajuću izmjenu i dopunu Zakona o Državnom tužilaštvu i pristupila rješavanju pitanja bezbjednosti u sudstvu i Državnom tužilaštvu. Nadalje, Vlada je pristupila uspostavljanju mjera na zaustavljanju nelegalne eksploatacije šljunka i pijeska iz određenih vodotoka i vodoizvorišta. Predlog zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću je upućen Skupštini, u kojoj se trenutno nalazi na razmatranju u okviru Radne grupe formirane od strane Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. U okviru temeljnih prava, radi potpunog usklađivanja s pravnom tekovinom EU, nastavljen je rad na izradi medijskih zakona, kao i rad na Medijskoj strategiji Crne Gore 2023-2027. i pratećem Akcionom planu. Vlada je ispunila obaveze izvještavanja prema Savjetu Ujedinjenih nacija za ljudska prava, kao i u vezi sa*

Strategijom socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025. Pored ovoga, utvrdila je i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i isti uputila u skupštinsku proceduru.

U oblasti **pravosuđa**, Vlada je 20. januara 2023. utvrdila Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o Državnom tužilaštvu. Donošenju izmjene i dopune Zakona pristupilo se na inicijativu Tužilačkog savjeta, u cilju unapređenja zakonskih odredbi koje se odnose na prestanak mandata vrhovnog državnog tužioca i određivanje vršioca dužnosti vrhovnog državnog tužioca. Važećim zakonskim rješenjem, vršilac dužnosti određuje se na period od šest mjeseci, a u slučaju da u roku od šest mjeseci ne bude izabran vrhovni državni tužilac, isto lice može još šest mjeseci obavljati funkciju vršioca dužnosti. Predloženim rješenjem, predviđena je izmjena člana 48 stav 6 važećeg zakona, na način da u slučaju da u roku od šest mjeseci ne bude izabran vrhovni državni tužilac, isto lice može biti određeno za vršioca dužnosti do izbora vrhovnog državnog tužioca u punom mandatu. Nadalje, Vlada je 7. marta 2023. usvojila Informaciju o potrebi rješavanja pitanja bezbjednosti u sudstvu i Državnom tužilaštvu. U diskusiji na temu bezbjednosti je naglašeno da iako su 2015. stvoreni normativni uslovi za formiranje službi za poslove obezbjeđenja u sudovima i Državnom tužilaštvu, u praksi nije došlo do implementacije ovih zakonskih odredbi. Bezbjednost zaposlenih u pravosudnom sistemu i korisnika pravosudnih usluga predstavlja neophodan uslov za obezbjeđenje nezavisnosti, efikasnosti i dostupnosti pravosuđa. Relevantnim državnim organima je shodno preporučena priprema Analize postojećeg stanja bezbjednosti objekata sudstva i Državnog tužilaštva, sa preporukama za rješavanje pitanja vršenja poslova obezbjeđenja u pravosudnim objektima.

U dijelu **borbe protiv korupcije**, na preventivnom planu, Agencija za sprječavanje korupcije je 17. marta 2023. usvojila inovirani Akcioni Plan za sprovođenje Strateškog plana ASK (2022-2024). Crna Gora je 23. marta 2023. na VIII plenarnom zasijedanju koje je održano u Rimu, postala punopravni član Mreže evropskih tijela za integritet i zviždače (NEIWA), u kojoj je do tada imala status posmatrača. Radna grupa za izradu Smjernica za primjenu sporazuma o priznanju krivice, sastavljena od sudija, tužilaca i pravnih eksperata, izradila je nacrt Smjernica o primjeni i ocjeni sporazuma o priznanju krivice, koje imaju za cilj ujednačavanje sudske prakse i unifikacija kaznene politike u odnosu na ovaj pravni institut. Na represivnom planu, Vlada je 20. januara 2023. usvojila Usmenu informaciju o mjerama na zaustavljanju nelegalne eksploatacije šljunka i zaštite vodoizvorišta Bolje sestre. U raspravi je naglašeno da Vlada pruža čvrstu podršku svim institucijama sistema, uključujući i Državno tužilaštvo, da nastave beskompromisnu borbu protiv svih nelegalnih aktivnosti u riječnim koritima. U vezi s tim, Vlada je 15. februara 2023. usvojila i Kvartalni izvještaj o postignutim rezultatima u borbi protiv nelegalne eksploatacije šljunka i pijeska iz vodotoka, u kome se konstatuje da su, u izvještajnom periodu od 1. septembra 2022. do 31. decembra 2022. inspekcije Uprave za inspeksijske poslove, u saradnji s Upravom policije i Osnovnim državnim tužilaštvom, povećale broj inspeksijskih nadzora i kontrola na spornim područjima i u slučaju pronalaska neregularnosti pokrenule odgovarajuće postupke. Vlada je 16. marta 2023. donijela Odluku o izmjenama Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za borbu protiv korupcije („Sl. list CG“, broj 33/23). Vlada je u decembru 2022. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, u vezi sa kojim je, po dostavljanju Skupštini, Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu formirao Radnu grupu koja je poslije niza sastanaka 28. februara 2023. završila pretres na temu Predloga zakona i konstatovala da je potrebno nastaviti sa radom na daljem unapređenju teksta Predloga zakona.

U oblasti **temeljnih prava**, Vlada je 20. januara 2023. usvojila Nacionalni izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori u okviru četvrtog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Savjeta Ujedinjenih nacija za ljudska prava (UPR). Izvještaj se fokusira na pregled stanja ljudskih prava i napredak ostvaren u implementaciji preporuka dobijenih u okviru trećeg ciklusa UPR u 2017. koje je Vlada prihvatila da implementira u izvještajnom periodu 2018-2023. Ocjenu implementacije preporuka i preporuke Crnoj Gori u ovom ciklusu daće zemlje članice Ujedinjenih nacija u raspravi o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori na prezentaciji zakazanoj za 8. april 2023. u Ženevi. Nadalje, 26. januara 2023. Vlada je donijela

Uredbu o izmjeni Uredbe o uslovima za sticanje zvanja i nivoima zvanja službenika Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, kojom je regulisano povećanje zarada zaposlenim u Upravi za 20% tako što je izvršeno zakonsko usklađivanje njihovih koeficijenata sa zaposlenima u javnom sektoru. Vlada je 30. marta 2023. usvojila i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za 2022. Izveštaj konstatuje da su aktivnosti predviđene Akcionim planom za 2022. realizovane u procentu od 63,5%, djelimično realizovano je 25% aktivnosti, a 11,4% aktivnosti je ostalo nerealizovano. Realizacija preostalih aktivnosti je planirana u 2023. Vlada je 7. marta 2023, po dobijanju pozitivne ocjene od strane EK, utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i isti uputila u skupštinsku proceduru. Izmjene i dopune ovog zakona doprinijeće djelotvornijem ostvarivanju prava na slobodan pristup informacijama te stvaranju neophodnih mehanizama kako bi svi identifikovani problemi u primjeni ovoga zakona bili prevaziđeni. Tokom izvještajnog perioda, Ministarstvo kulture i medija nastavilo je da radi na jačanju i unapređenju normativnog okvira u oblasti medija. Intenziviran je rad Radne grupe za izradu izmjena i dopuna Zakona o medijima i Zakona o javnom medijskom servisu Crne Gore, kao i Nacrta novog Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama, radi potpunog usklađivanja sa pravnom tekovinom EU. Medijska strategija Crne Gore 2023-2027 i prateći Akcioni plan su u završnoj fazi.

Vlada je 20. januara 2023. usvojila Informaciju o aktivnostima realizacije Posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, koji je završen 31. decembra 2022. Prema podacima Agencije za investicije, od početka realizacije Programa zaključno sa 30. decembrom 2022, predato je ukupno 1.112 zahtjeva za prijem u crnogorsko državljanstvo, od kojih je, nakon detaljnih provjera, Ministarstvo unutrašnjih poslova za 244 zahtjeva donijelo pozitivna rješenja. Ukupno je donijeto 807 rješenja o prijemu u crnogorsko državljanstvo, i to za 244 aplikanta i 563 za članove porodice. U diskusiji je naglašeno da se u proceduri nalazi još 240 aplikacija (za 240 aplikanta i 547 članova porodice). Imajući u vidu da je realizacija Programa zaključena 31. decembra 2022, Vlada je zadužila ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, pravde, finansija, unutrašnjih poslova, Agenciju za investicije Crne Gore i Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore da formiraju Operativni tim koji će definisati pravni okvir i dati smjernice za dalje postupanje prema započetim projektima.

U poglavlju 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, Crna Gora je nastavila sa politikom solidarnosti prema žrtvama oružanog sukoba u Ukrajini, kao i prema evropskim partnerima, kako kroz uvođenje restriktivnih mjera tako i produženjem privremene zaštite licima iz Ukrajine. U funkciji ostvarivanja bezbjednosti građana i sprovođenja nacionalne bezbjednosne politike, Vlada je donijela Strategiju razvoja Uprave policije za period 2023-2026, s Akcionim planom za 2023. Dodatno, utvrđeni su i amandmani na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi, kojima se omogućava postupak trajnog oduzimanja imovine u ranoj fazi krivičnog postupka. Takođe, donijet je i Akcioni plan za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom za 2023. i Akcioni plan za sprovođenje Šengenskog akcionog plana za 2023, uz izvještaje o implementaciji ovih akcionih planova za 2022.

U oblasti **vizne politike**, Vlada je 12. januara 2023. donijela Uredbu o izmjenama i dopuni Uredbe o viznom režimu kojom se obezbjeđuje usklađivanje vizne politike Crne Gore sa viznom politikom Evropske unije. Sa liste država čiji državljani mogu ulaziti, prelaziti preko teritorije i/ili boraviti u Crnoj Gori određeni vremenski period bez vize izbrisane su Republika Kuba i Ujedinjeni Arapski Emirati, dok je u skladu sa međunarodnim konvencijama koje regulišu status izbjeglica i lica bez državljanstva dozvoljen ulazak bez vize, u određenom vremenskom periodu, imaocima važećih putnih isprava Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske. Nadalje, Vlada je 15. februara 2023. donijela odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane republika Kazahstan i Jermenije, shodno kojima državljani ovih republika mogu, od 1. aprila do 31. oktobra 2023, ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom, bez vize. Vlada je 16. marta 2023. usvojila Informaciju o privremenom

oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat, Kraljevine Saudijske Arabije i Republike Uzbekistan. U cilju podrške turističkoj privredi i obezbjeđivanja značajnog emitivnog tržišta, državljani ove tri države će od 1. aprila do 31. oktobra 2023. moći bez vize da ulaze i borave u Crnoj Gori do 30 dana, sa važećom putnom ispravom. Ove odluke sadrže dodatne mehanizme zaštite od eventualnih zloupotreba bezviznog režima, poput uslova da se ulazi kao organizovana turistička grupa, da se boravi i napušta teritorija Crne Gore direktnim čarter letom, da se posjeduje potvrda o uplaćenom turističkom aranžmanu, pozivno pismo turističke agencije iz Crne Gore koja je organizator putovanja i dokaz o sredstvima za povratak u državu porijekla. U kontekstu odluka o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza, Vlada je 16. marta 2023. usvojila zaključke kojima su nadležna ministarstva obavezana da Vladu redovno izvještavaju o rezultatima primjene odluka o privremenom bezviznom režimu, relevantnim statističkim podacima o broju ulazaka i izlazaka na graničnim prelazima, kao i praćenju ostvarenih ekonomskih i finansijskih efekata za crnogorsku ekonomiju. S tim u vezi, Ministarstvo unutrašnjih poslova odnosno Uprava policije redovno će pratiti i izvještavati o primjeni odluka, dok će po isteku važenja bezviznog režima, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstvo kapitalnih investicija sačiniti analize o ostvarenoj koristi na osnovu koje će se cijiniti opravdanost donošenja ovih odluka.

Kada je riječ o **međunarodnim restriktivnim mjerama**, Vlada je 12. januara 2023. donijela Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije 2019/1894/ZVBP od 11. novembra 2019, 2020/275/ZVBP od 27. februara 2020, 2020/1657/ZVBP od 6. novembra 2020, 2021/1966/ZVBP od 11. novembra 2021. i 2022/2186/ZVBP od 8. novembra 2022, s obzirom na neovlašćene aktivnosti bušenja koje Turska sprovodi u istočnom Sredozemlju. Takođe, Vlada je 20. januara 2023. donijela Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije 2019/797/ZVBP od 17. maja 2019, 2020/651/ZVBP od 14. maja 2020, 2020/1127/ZVBP od 30. jula 2020, 2020/1537/ZVBP od 22. oktobra 2020, 2020/1748/ZVBP od 20. novembra 2020, 2021/796/ZVBP od 17. maja 2021. i 2022/754/ZVBP od 16. maja 2022, zbog sajber napada koji predstavljaju prijetnju Evropskoj uniji i njenim državama članicama.

Pored navedenog, Vlada je 9. februara 2023. donijela Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u vezi sa situacijom u Bjelorusiji i umiješanost Bjelorusije u rusku agresiju na Ukrajinu. Ova odluka je donijeta na osnovu Zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama, a kako bi se Crna Gora, kao država kandidat za članstvo u EU, u dijelu zajedničke vanjske i bezbjednosne politike u potpunosti uskladila sa Odlukama Savjeta EU. Dodatno, Vlada je 15. februara 2023. usvojila Informaciju u vezi statusa lica iz Ukrajine u Crnoj Gori i donijela Odluku o izmjeni i dopunama Odluke o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine kojom se predviđa produženje privremene zaštite do 11. marta 2024. Odluka je donijeta na osnovu Zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama, a kako bi se Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u EU, u dijelu zajedničke vanjske i bezbjednosne politike u potpunosti uskladila sa Odlukama Savjeta Evropske unije.

U oblasti **vanjskih granica i Šengena**, Vlada je 24. februara 2023. usvojila Izveštaj o vođenju pregovora o zaključivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o otvaranju Zajedničkog graničnog prelaza Sveti Nikola (Crna Gora) - Puljaj (Republika Albanija) za međunarodni drumski putnički saobraćaj i vršenju zajedničke granične kontrole, i prihvatila tekst Sporazuma na crnogorskom, albanskom i engleskom jeziku. Sporazum je potpisan na zajedničkoj sjednici Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije, u Podgorici, 27. februara 2023, na sva tri jezika. Vlada je 30. marta 2023. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom za 2023. s Izvještajem o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom u 2022. Takođe, Vlada je donijela Akcioni plan za sprovođenje Šengenskog akcionog plana za 2023. i usvojila Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za 2022.

U oblasti **policijske saradnje i borbe protiv organizovanog kriminala**, Vlada je 2. februara 2023. utvrdila amandmane na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom

djelatnošću, kojima se otvara mogućnost pokretanja postupka trajnog oduzimanja imovinske koristi u ranijoj fazi, nakon donošenja naredbe o sprovođenju istrage, kada postoji dovoljan stepen sumnje da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću, umjesto rješenja kojim je bilo predviđeno da se postupak pokreće nakon potvrđivanja optužnice.

U funkciji ostvarivanja bezbjednosti građana i sprovođenja nacionalne bezbjednosne politike, Vlada je 7. marta 2023. donijela Strategiju razvoja Uprave policije za period 2023-2026. s Akcionim planom za 2023. Dokument ima za cilj da se izazovi, rizici i prijetnje pravovremeno predvide, kako bi se definisale adekvatne aktivnosti i pravci djelovanja. Strategija je u funkciji ostvarivanja bezbjednosti građana i građanki i sprovođenja nacionalne bezbjednosne politike, polazeći od opšte usvojenih međunarodnih i evropskih standarda i vrijednosti.

U cilju nastavka reforme Policije te podmlađivanja i profesionalizacije njenog sastava, Vlada je 15. februara 2023. dala saglasnost Ministarstvu unutrašnjih poslova da donese odluku o pokretanju postupka za popunu radnih mjesta posredstvom javnog oglašavanja, predviđenih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Riječ je o zapošljavanju 55 lica, u svojstvu pripravnika, koja su završila JU Viša stručna škola „Poliicijska akademija“ u Danilovgradu.

U oblasti **carinske saradnje**, Vlada je 24. februara 2023. donijela Uredbu o bližem načinu sprovođenja carinskih postupaka i carinskih formalnosti, koji predstavlja najznačajniji i najobuhvatniji podzakonski akt za primjenu Carinskog zakona koji će obezbijediti sprovođenje carinskih postupaka i carinskih formalnosti na carinskom području Crne Gore na isti način kao i u državama članicama Evropske unije.

U okviru **poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika**, u oblasti koordinacije sistema socijalne sigurnosti, 27. februara 2023. potpisan je Sporazum između Crne Gore i Republike Albanije o socijalnom osiguranju, te Crna Gora sada ima potpisanih 27 bilateralnih sporazuma.

U okviru **poglavlja 4 – Sloboda kretanja kapitala**, u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu, 23. februara 2023. je donijeta i Odluka o obezbjeđivanju pouzdane provjere autentičnosti klijenta i zajedničkim i sigurnim otvorenim standardima komunikacije, što je na liniji obaveza predviđenih prvim završnim mjerilom u ovom poglavlju. Tokom prva tri mjeseca 2023. inspektori Direkcije za nadzor u oblasti sprečavanja pranja novca, finansiranja terorizma i međunarodnih restriktivnih mjera u Ministarstvu unutrašnjih poslova su izvršili 28 kontrola i izdali 4 prekršajna naloga u novčanom iznosu od 7.000,00 eura, što je u skladu sa aktivnostima na planu ispunjenja trećeg završnog mjerila.

Kada je riječ o **poglavlju 5 – Javne nabavke**, na liniji implementacije Strategije unapređenja politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva u Crnoj Gori za period 2021-2025, Vlada je 2. februara 2023. usvojila Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za period 2021-2022, kao i Akcioni plan za 2023. Na liniji ispunjenja drugog završnog mjerila, koje se odnosi na jačanje administrativnih kapaciteta, Ministarstvo finansija kontinuirano sprovodi obuke, kako na temu regulatornog okvira, tako i korišćenja sistema elektronskih nabavki.

U okviru **poglavlja 7 – Pravo intelektualne svojine**, Vlada je 26. januara 2023. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, koji se trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri. Donošenje ovog zakona je u direktnoj vezi sa ispunjenjem drugog završnog mjerila u ovom poglavlju.

U okviru **poglavlja 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj**, Skupština je 10. januara 2023. donijela Zakon o jakim alkoholnim pićima („Sl. list CG“, broj 3/23), kojim su prilagođene kategorije jakih alkoholnih pića i pojedinih parametara unutar kategorija, kao i prezentovanje i označavanje alkoholnih pića u skladu sa Regulativom (EU) 2019/787. Takođe,

Uredba o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2023. – Agrobudžet stupila je na snagu 6. marta 2023. Agrobudžetom se nastavlja sa procesom usklađivanja politike direktnih plaćanja, mjera zajedničke organizacije tržišta (SMO) i mjera ruralnog razvoja, a sve u cilju jačanja sektora poljoprivredne proizvodnje u Crnoj Gori.

Kada je riječ o **poglavlju 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor**, usvojen je Program mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje za 2023. („Sl. list CG“, broj 32/23), koji je u fazi implementacije. Takođe, usvojen je značajan broj pravilnika važnih za ovo poglavlje.

U dijelu **poglavlja 14 – Saobraćajna politika** u oblasti vazdušnog saobraćaja Skupština je 6. marta 2023. donijela Zakon o potvrđivanju izmjena Multilateralnog sporazuma između Evropske Zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum), čime je nastavljeno sa usklađivanjem u oblasti vazdušnog saobraćaja. Takođe, donijet je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i o odobravanju organizacija i osoblja koji obavljaju ove poslove („Sl. list CG“, broj 12/23), Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zajedničkim zahtjevima za pružaoce usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih mrežnih funkcija upravljanja vazdušnim saobraćajem i nadzoru nad njima („Sl. list CG“, broj 24/23), Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinu, pravilima i postupcima letenja vazduhoplova i operativnim uslugama u vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG“, broj 24/23), Pravilnik o uslovima za sigurnu upotrebu sistema bespilotnih vazduhoplova („Sl. list CG“, broj 24/23), kao i Pravilnik o novčanim kaznama i periodičnim kaznenim plaćanjima koje izriče Evropska komisija („Sl. list CG“, broj 36/23).

Kada je u pitanju **poglavljje 15 – Energetika**, Vlada je 26. januara 2023. donijela Odluku o utvrđivanju javnog interesa za realizaciju projekta „Toplifikacija Pljevalja, za čista i topla Pljevlja“. U oblasti energetske efikasnosti donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje posuđa („Sl. list CG“, broj 2/23), Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za rashladne uređaje („Sl. list CG“, broj 2/23), kao i Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje posuđa („Sl. list CG“, broj 2/23), čime je nastavljeno sa ispunjavanjem obaveza iz trećeg završnog mjerila koji se odnosi na usklađivanje sa pravnom tekovinom u energetske efikasnosti. U oblasti nuklearne energije, nuklearne sigurnost i zaštite od jonizujućeg zračenja, Vlada je 15. februara 2023. usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, koji su dostavljeni Sekretarijatu Međunarodne agencije za atomsku energiju.

U okviru **poglavlja 16 – Porezi**, u kontekstu prvog završnog mjerila u ovom poglavlju, Skupština je 28. februara 2023. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama, kojim je, u cilju usklađivanja ovog zakona sa Direktivom Savjeta 2011/64/EU o strukturi i stopama akcize koje se primjenjuju na prerađeni duvan, izvršeno postepeno povećanje visine specifične akcize na cigarete kao i zadržavanje iznosa proporcionalne na istom nivou.

U dijelu **poglavlja 17 – Ekonomska i monetarna unija**, Vlada je 20. januara 2023. usvojila novi Program ekonomskih reformi 2023-2025, kojim se potvrđuje strateški cilj Crne Gore za naredni period, a to je osmišljavanje i implementacija digitalno zasnovanog, zelenijeg, snažnijeg i otpornijeg ekonomskog oporavka i rasta, kroz diversifikaciju ekonomije.

U okviru **poglavlja 18 – Statistika**, u kontekstu prvog završnog mjerila u ovom poglavlju, Vlada je 16. januara 2023. usvojila Godišnji plan zvanične statistike za 2023, dok je 9. februara 2023. donijela Uredbu o utvrđivanju perioda sprovođenja Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i referentnog momenta popisa. Prema uredbi, Popis

stanovništva, domaćinstava i stanova sprovede se u periodu od 1. do 15. novembra 2023. Referentni momenat Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova je 31. oktobar 2023. u 24h.

Što se tiče **poglavlja 19 – Socijalna politika i zapošljavanje**, u okviru socijalnog dijaloga, predsjedavanje Socijalnim savjetom je, saglasno principu rotacije, preuzeo predstavnik reprezentativne organizacije sindikata. U januaru 2023. je započela implementacija ugovora tehničke podrške „Unaprijeđeno kreiranje politika zasnovano na dokazima, implementacija praksi i koordinacija u sektorima zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike i ojačani kapaciteti za učešće u ESF“. Opšti cilj projekta je jačanje kapaciteta korisničkih institucija za sprovođenje sektorskog pristupa i preuzimanje obaveza koje proizilaze iz procesa pristupanja EU u sektorima zapošljavanja i socijalne politike (PP2, PP19 i PP22) i trajće 24 mjeseca. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava (MLJMP) je u martu 2023. u Bugarskoj potpisalo Memorandum o saradnji sa Komisijom za zaštitu od diskriminacije Republike Bugarske u oblasti zaštite od diskriminacije, što predstavlja potreban impuls razvoju saradnje dvije države u oblasti zaštite od diskriminacije, socijalne politike i zapošljavanja, kao i razmjene stručnog iskustva.

U procesu kontinuirane implementacije Industrijske politike i monitoringa aktivnosti, Vlada je 30. marta 2023. usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, za 2022, što je na liniji aktivnosti koje se tiču ispunjenja završnog mjerila u **poglavlju 20 – Preduzetništvo i industrijska politika**.

U dijelu **poglavlja 21 – Trans-evropske mreže**, u okviru programa Transportnih i trgovinskih olakšica na Zapadnom Balkanu, 13. februara 2023. je zaključen Ugovor između Svjetske banke i Ministarstva finansija u ime Vlade, a čijom implementacijom će koordinirati Ministarstvo kapitalnih investicija kao glavna korisnička institucija. Ovim ugovorom je između ostalog obuhvaćeno i ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore i priprema Studije razvoja intermodalnosti u Crnoj Gori. Kroz ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja biće obuhvaćeno i transponovanje Direktive 1315/2013 o uspostavljanju Trans-evropskih transportnih mreža čime će se dodatno postići napredak kada je u pitanju ispunjavanje uslova iz prvog završnog mjerila¹.

U dijelu **poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene**, u podoblasti kvalitet vazduha, Vlada je 12. januara 2023. usvojila Informaciju o zagađenju vazduha u Pljevljima i kvalitetu vazduha u Sjevernoj zoni Crne Gore, a što indirektno utiče na ispunjavanje obaveza iz drugog završnog mjerila². Takođe, Vlada je 15. februara 2023. donijela Odluku o obrazovanju Operativnog tima za sprovođenje mjera za smanjenje zagađenja u Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha Crne Gore, koji ima zadatak da dopuni nacrt Akcionog plana za smanjenje zagađenja u Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha Crne Gore, prije početka sezone grijanja 2023/2024. U podoblasti kvalitet voda, Vlada je 12. januara 2023. donijela Program monitoringa površinskih i podzemnih voda za ovu godinu („Sl. list CG“, broj 14/23). U podoblasti civilna zaštita, Skupština je 29. decembra 2022. donijela Zakon o izmjeni Zakona o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG“, br. 3/23), a donijet i Pravilnik o bližim uslovima koje mora da ispunjava pravno lice za obavljanje stručnih poslova u oblasti zaštite od požara („Sl. list CG“, broj 12/23).

¹ Crna Gora i Evropska komisija su postigle dogovor o budućoj trans-evropskoj saobraćajnoj mreži Crne Gore, u skladu s Regulativom 1315/2013 o smjernicama Unije za razvoj trans-evropskih saobraćajnih mreža.

² Kad je riječ o kvalitetu vazduha, Crna Gora se u potpunosti usklađuje s revidiranom Direktivom o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih zagađivača (NEC Direktiva 2016/2284/EU). Crna Gora predstavlja analizu ekonomski isplativih strategija kontrole emisija za 2020. i 2030. godinu, koja će poslužiti kao osnova za konačni sporazum između EU i Crne Gore o njenim obavezama smanjenja prema Direktivi NEC. Crna Gora godišnje izvještava o svojim emisijama, u skladu sa Direktivom i Konvencijom o dalekosežnom prekograničnom zagađenju vazduha i izrađuje Nacionalni program kontrole zagađenja vazduha. Nadalje, Crna Gora poboljšava pripreme za implementaciju pravne tekovine EU u ovoj oblasti, tako što redovno preduzima mjere za smanjenje nacionalnog zagađenja vazduha, posebno u zonama gdje su prekoračene granične vrijednosti EU za kvalitet vazduha, te izradom ili ažuriranjem planova za kvalitet vazduha, kako je predviđeno Direktivom o kvalitetu ambijentalnog vazduha i čistijem vazduhu za Evropu (Direktiva 2008/50/EZ).

U okviru **poglavlja 29 – Carinska unija**, Vlada je 24. februara 2023. donijela Uredbu o bližem načinu sprovođenja carinskih postupaka i carinskih formalnosti³ („Sl. list CG“, broj 26/23), kojom se detaljnije uređuju odredbe Carinskog zakona i u najvećoj mjeri je usaglašena s odredbama Delegirane regulative br. 2015/2446 i Sprovedbene regulative br. 2015/2447/EU.

U okviru **poglavlja 30 – Vanjski odnosi**, u kontekstu obaveza iz Sporazuma o olakšicama u trgovini (TFA), Vlada je, uz podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC), izradila Mapu puta za razvoj i implementaciju nacionalnog jedinstvenog šaltera u Crnoj Gori. Crna Gora je od januara 2023. preuzela predsjedavanje CEFTA-om.

U okviru **poglavlja 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika**, Crna Gora je nastavila sa potpunim usaglašavanjem s odlukama Savjeta Evropske unije u oblasti zajedničke bezbjednosne politike. S tim u vezi, Vlada je 12. januara 2023. donijela Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije 2019/1894/ZVBP, 2020/275/ ZVBP, 2020/1657/ZVBP, 2021/1966/ZVBP i 2022/2186/ZVBP s obzirom na neovlašćene aktivnosti bušenja koje Turska sprovodi u istočnom Sredozemlju („Sl. list CG“, broj 13/23); zatim 20. januara 2023. Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije zbog sajber napada koji predstavljaju prijetnju Evropskoj uniji i njenim državama članicama (2019/797/ZVBP, 2020/651/ZVBP, 2020/1127/ZVBP, 2020/1537/ZVBP, 2020/1748/ZVBP, 2021/796/ZVBP i 2022/754/ZVBP) („Sl. list CG“, broj 16/23). Vlada je takođe 9. februara 2023. donijela Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine⁴ („Sl. list CG“, broj 31/23), a 15. februara 2023. Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u vezi sa situacijom u Bjelorusiji i umiješanost Bjelorusije u rusku agresiju na Ukrajinu⁵ („Sl. list CG“, broj 31/23).

³ Relevantno i za poglavlje 30 – Vanjski odnosi, u kontekstu Sporazuma o olakšicama u trgovini

⁴ 2014/145/ZVBP od 17. marta 2014. godine, 2014/151/ZVBP od 21. marta 2014. godine, 2014/238/ZVBP od 28. aprila 2014. godine, 2014/265/ZVBP od 12. maja 2014. godine, 2014/308/ZVBP od 28. maja 2014. godine, 2014/455/ZVBP od 11. jula 2014. godine, 2014/475/ZVBP od 18. jula 2014. godine, 2014/499/ZVBP od 25. jula 2014. godine, 2014/508/ZVBP od 30. jula 2014. godine, 2014/658/ZVBP od 8. septembra 2014. godine, 2014/801/ZVBP od 17. novembra 2014. godine, 2014/855/ZVBP od 28. novembra 2014. godine, 2015/241/ZVBP od 9. februara 2015. godine, 2015/432/ZVBP od 13. marta 2015. godine, 2015/1524/ZVBP od 14. septembra 2015. godine, 2016/359/ZVBP od 10. marta 2016. godine, 2016/1671/ZVBP od 15. septembra 2016. godine, 2016/1961/ZVBP od 8. novembra 2016. godine, 2017/445/ZVBP od 13. marta 2017. godine, 2017/1386/ZVBP od 25. jula 2017. godine, 2017/1418/ZVBP od 4. avgusta 2017. godine, 2017/1561/ZVBP od 14. septembra 2017. godine, 2017/2163/ZVBP od 20. novembra 2017. godine, 2018/392/ZVBP od 12. marta 2018. godine, 2018/706/ZVBP od 14. maja 2018. godine, 2018/1085/ZVBP od 30. jula 2018. godine, 2018/1237/ZVBP od 12. septembra 2018. godine, 2018/1930/ZVBP od 10. decembra 2018. godine, 2019/95/ZVBP od 21. januara 2019. godine, 2019/415/ZVBP od 14. marta 2019. godine, 2019/416/ZVBP od 14. marta 2019. godine, 2019/1405/ZVBP od 12. septembra 2019. godine, 2020/120/ZVBP od 28. januara 2020. godine, 2020/399/ZVBP od 13. marta 2020. godine, 2020/1269/ZVBP od 1. septembra 2020. godine, 2020/1369/ZVBP od 1. oktobra 2020. godine, 2021/448/ZVBP od 12. marta 2021. godine, 2021/1470/ZVBP od 10. septembra 2021. godine, 2021/1792/ZVBP od 11. oktobra 2021. godine, 2021/2196/ZVBP od 13. decembra 2021. godine, 2022/241/ZVBP od 21. februara 2022. godine, 2022/265/ZVBP od 23. februara 2022. godine, 2022/267/ZVBP od 23. februara 2022. godine, 2022/329/ZVBP od 25. februara 2022. godine, 2022/331/ZVBP od 25. februara 2022. godine, 2022/337/ZVBP od 28. februara 2022. godine, 2022/354/ZVBP od 2. marta 2022. godine, 2022/397/ZVBP od 9. marta 2022. godine, 2022/411/ZVBP od 10. marta 2022. godine, 2022/429/ZVBP od 15. marta 2022. godine, 2022/582/ZVBP od 8. aprila 2022. godine, 2022/660/ZVBP od 21. aprila 2022. godine, 2022/883/ZVBP od 3. juna 2022. godine, 2022/885/ZVBP od 3. juna 2022. godine, 2022/1272/ZVBP od 21. jula 2022. godine, 2022/1276/ZVBP od 21. jula 2022. godine, 2022/1355/ZVBP od 4. avgusta 2022. godine, 2022/1447/ZVBP od 1. septembra 2022. godine, 2022/1530/ZVBP od 14. septembra 2022. godine, 2022/1907/ZVBP od 6. oktobra 2022. godine, 2022/1986/ZVBP od 20. oktobra 2022. godine, 2022/2233/ZVBP od 14. novembra 2022. godine, 2022/2432/ZVBP od 12. decembra 2022. godine, 2022/2477/ZVBP od 16. decembra 2022. godine, 2022/2479/ZVBP od 16. decembra 2022. godine, 2023/193/ZVBP od 30. januara 2023. godine i 2023/261/ZVBP od 6. februara 2023. godine

⁵ Sadržaji sljedeće CELEX-e, 2012/642/ZVBP od 15. oktobra 2012. godine, 2013/248/ZVBP od 29. januara 2013. godine, 2013/308/ZVBP od 24. juna 2013. godine, 2013/534/ZVBP od 29. oktobra 2013. godine, 2014/24/ZVBP od 20. januara 2014. godine, 2014/439/ZVBP od 8. jula 2014. godine, 2014/750/ZVBP od 30. oktobra 2014. godine, 2015/1142/ ZVBP od 13. jula 2015. godine, 2015/1335/ZVBP od 31. jula 2015. godine, 2015/1957/ZVBP od 29. oktobra 2015. godine, 2016/280/ZVBP od 25. februara 2016. godine, 2017/350/ZVBP od 27. februara 2017. godine, 2018/280/ZVBP od 23. februara 2018. godine, 2019/325/ZVBP od 25. februara 2019. godine, 2020/214/ZVBP od 17. februara 2020. godine, 2020/1388/ ZVBP od 2. oktobra 2020. godine, 2020/1650/ZVBP 6. novembra 2020. godine, 2020/2130/ZVBP od 17. decembra 2020. godine, 2021/353/ZVBP od 25. februara 2021. godine, 2021/908/ZVBP od 4. juna 2021. godine, 2021/1001/ZVBP od 21. juna 2021. godine,

U okviru **poglavlja 32 – Finansijski nadzor**, Vlada je 15. februara 2023. donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o obrazovanju Koordinacionog tijela za praćenje i upravljanje politikom prevencije i borbe protiv nepravilnosti u cilju zaštite finansijskih interesa Evropske unije (AFCOS mreže). Takođe, Skupština je 28. februara 2023. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim se uvodi koncept tj. novo poglavlje Finansijska podrška i sopstvena sredstva Evropske unije, samostalno upravljanje IPA sredstvima, zaštita finansijskih interesa, definisanje pojma sistema zaštite, pojma AFCOS kancelarije, kao i pojma OLAF kancelarije. U martu 2023. započet je četvrti krug lokalizovanog Programa obuke za unutrašnjeg revizora u javnom sektoru za 25 kandidata, što je na liniji obaveza predviđenih drugim završnim mjerilom.

U okviru **poglavlja 33 – Finansijske i budžetske odredbe**, Skupština je 28. februara 2023. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim je definisano poglavlje koje se odnosi na Sopstvena sredstva Evropske unije. Navedenim odredbama stvara se zakonski osnov za uplatu sredstava koja se godišnjim zakonom o budžetu planiraju i uplaćuju u budžet Evropske unije, u skladu sa propisima Evropske unije o sistemu sopstvenih sredstava. Pored toga, u martu 2023. je pripremljen Nacrt Priručnika za upravljanje sopstvenim sredstvima Evropske unije u Crnoj Gori, koji sadrži pregled svih obaveza, procedura, odgovornih institucija, pregled aktuelne regulative EU i forme izveštaja koji se šalju Evropskoj komisiji tokom postupka izvještavanja.

2.1. Informisanje javnosti o procesu pristupanja Evropskoj uniji

Kada je riječ o sprovođenju Strategije informisanja, odnosno informisanju javnosti o procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, u izvještajnom periodu su realizovane sljedeće aktivnosti:

<p>15. februara 2023. objavljen Javni poziv za NVO za predlaganje predstavnika u Operativnom tijelu za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU 2023-2026</p>	<p>Sektor za informisanje javnosti o Evropskoj uniji i procesu pristupanja Evropskoj uniji Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore objavio je Javni poziv za predlaganje četiri predstavnika/ce nevladinih organizacija u Operativnom tijelu za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU 2023-2026. Lista predstavnika koji su predloženi za člana/icu Operativnog tijela za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2023-2026. je objavljena 10. marta 2023.</p>
<p>6. marta 2023. raspisan Konkurs za najbolji novinski članak i video priču o procesu pristupanja Crne Gore EU</p>	<p>Sektor za informisanje javnosti o Evropskoj uniji i procesu pristupanja Evropskoj uniji Generalnog sekretarijata Vlade, uvažavajući značaj crnogorskih medija u tom procesu, raspisao je konkurs za najbolji novinski članak i video priču o procesu pristupanja Crne Gore EU. Cilj konkursa je bio da zainteresuje medije da izvještavaju o pristupanju Crne Gore EU, uticaju procesa na život građana Crne Gore, primjeni evropskih standarda i propisa, usvajanju evropskih vrijednosti i podršci Evropske unije kroz dostupne fondove i realizaciju projekata.</p>

2021/1002/ZVBP od 21. juna 2021. godine, 2021/1031/ZVBP od 24. juna 2021. godine, 2021/1989/ZVBP od 15. novembra 2021. godine, 2021/1990/ZVBP od 15. novembra 2021. godine, 2021/2125/ZVBP od 2. decembra 2021. godine, 2022/218/ZVBP od 17. februara 2022. godine i 2022/307/ZVBP od 24. februara 2022. godine, 2022/356/ ZVBP od 2. marta 2022. godine, 2022/399/ZVBP od 9. marta 2022. godine, 2022/579/ZVBP od 8. aprila 2022. godine, 2022/881/ZVBP od 3. juna 2022. godine, 2022/882/ZVBP od 3. juna 2022. godine i 2022/1243/ZVBP od 18. jula 2022. godine

2.2. Aktivnosti Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore u pregovaračkom procesu

U izvještajnom periodu nijesu organizovane sjednice Odbora za evropske integracije, a glavne aktivnosti Odbora bile su usmjerene na parlamentarnu diplomatiju.

U februaru i martu mjesecu, organizovan je niz bilateralnih susreta, među kojima su sastanci predsjednika i članova Odbora sa članovima Parlamentarne grupe za saradnju Bundestaga sa zemljama Jugoistočne Evrope, 16. februara 2023. U ime Parlamentarne grupe za saradnju Bundestaga sa zemljama Jugoistočne Evrope, sastanku sa članovima Odbora za evropske integracije i Odbora za međunarodne odnose i iseljenike prisustvovali su: **Josip Juratović, Boris Mijatović i Tomas Haker** (*Thomas Hacker*). Oni su sa crnogorskim poslanicima razmijenili mišljenje o mogućim scenarijima za prevazilaženje zajedničkih političkih izazova, mogućnostima za produbljivanje dobrosusjedskih odnosa, kao i saradnje Crne Gore i Njemačke u konkretnim oblastima: digitalizaciji i nauci, zdravstvu, energetici, i dr. Njemački poslanici naglasili su da je integracija Zapadnog Balkana u EU jedan od prioriteta njihove Parlamentarne grupe, te da je u izazovnim geopolitičkim okolnostima važno obezbijediti sigurnu i jedinstvenu Evropu.

Predsjednik Odbora **Branimir Gvozdenović** sastao se 24. februara 2023. sa ambasadorom Austrije u Crnoj Gori **Karлом Mihaelom Milerom** (*Karl Müller*). Na sastanku je razgovarano o procesu pristupanja Crne Gore EU, aktuelnoj političkoj situaciji u državi, sa naglaskom na aktivnosti važne za evropsku integraciju Crne Gore, kao i o mogućnostima za unapređenje saradnje između parlamenata i parlamentarnih odbora Crne Gore i Austrije.

Takođe, predsjednik Odbora **Branimir Gvozdenović** je 17. marta 2023. imao susret sa predsjednicom Odbora za evropske integracije Parlamenta Albanije **Joridom Tabaku**. Sagovornici su razmijenili mišljenje o trenutnoj fazi procesa pristupanja dvije države EU, sa fokusom na mogućnost za unapređenje saradnje dva odbora, u cilju prenošenja iskustva i dobrih praksi u odnosu na ulogu parlamenta u pristupnom procesu.

U izvještajnom periodu su nastavljene redovne aktivnosti članova Odbora koje se odnose na rad COSAC-a i regionalnu saradnju. U okviru parlamentarne dimenzije švedskog predsjedavanja Savjetu EU, održan je sastanak predsjedavajućih odborima za evropske poslove parlamenata država članica EU (COSAC/KOSAK) u Stokholmu, 30. januara 2023. godine. Odbor za evropske integracije na sastanku u švedskom parlamentu (Riksdag) predstavljali su članovi Odbora **Simonida Kordić i Predrag Sekulić**. Na sastanku su predstavljeni prioriteti švedskog predsjedavanja Savjetu EU i istaknut značaj saradnje u borbi protiv organizovanog kriminala na prostoru EU, uz zaključak da demokratija i vladavina prava ostaju jezgro vrijednosti na kojima počiva EU, bez kojih nije moguće realizovati nijedan od navednih prioriteta.

3. Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

U izvještajnom periodu održani su sastanci tijela zaduženih za nadgledanje sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Dvanaesti sastanak **Odbora za stabilizaciju i pridruživanje** održan je 25. januara 2023. u Briselu, na kojem su razmatrani stanje i napredak ostvaren u okviru sektorskih pododbora i reforme javne uprave na planu usklađivanja s pravnom tekovinom EU, kao i rezultati koje je Crna Gora ostvarila u dijelu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi od održavanja posljednjeg sastanka Odbora u januaru 2022.

Dvanaesti sastanak **Pododbora za pravdu, slobodu i bezbjednost**, održan je 22-23. marta 2023. u Podgorici, u hibridnom formatu. Riječ je o najvažnijem događaju na godišnjem nivou kada su u pitanju sektorski pododbori, koji ima

za cilj sagledavanje konkretnih rezultata ostvarenih u oblasti vladavine prava od posljednjeg sastanka Pododbora održanog u februaru 2022. Tokom XII sastanka Pododbora, evropska strana je poručila da je Crnoj Gori potrebna fokusirana i kredibilna usredsrijeđenost na put pristupanja EU od strane izvršne vlasti, Skupštine i pravosuđa, a ponovljeno je da je Evropska komisija spremna da pruži svu neophodnu podršku u dijelu reformskih aktivnosti. Sa crnogorske strane je istaknuto da stabilan i fokusiran operativni rad organa za sprovođenje zakona već daje konkretne rezultate na terenu, ali da su u Vladi svjesni da su potrebni dalji naponi u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, kao i u drugim ključnim oblastima, uključujući imenovanja preostalih visokih funkcija u pravosuđu.

4. Usklađivanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU

Tokom izvještajnog perioda, Ministarstvo evropskih poslova je dalo mišljenje na 30 predloga propisa, od čega je 9 zakona i 21 podzakonski akt.

Od ukupnog broja datih mišljenja u prvom kvartalu 2023, **18** akata sadrži sekundarne izvore prava EU, od čega **3** zakona i **15** podzakonskih akata:

1.	Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima	MER
2.	Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna	MPŠ
3.	Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za doktore medicine, doktore stomatologije i arhitekte u kontekstu Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini	MRS
4.	Predlog uredbe o bližem načinu sprovođenja carinskih postupaka i carinskih formalnosti	MIF
5.	Predlog uredbe o izmjenama i dopuni Uredbe o viznom režimu	MVP
6.	Predlog odluke o izmjenama Odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe	MER
7.	Predlog odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene	MER
8.	Predlog odluke o izmjeni i dopunama Odluke o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine	MUP
9.	Predlog odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije zbog sajber napada koji predstavljaju prijetnju Evropskoj uniji i njenim državama članicama	MVP
10.	Predlog odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Jermenije	MVP
11.	Predlog odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Kazahstan	MVP
12.	Predlog odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u vezi sa situacijom u Bjelorusiji i zbog umiješanosti Bjelorusije u rusku agresiju na Ukrajinu	MVP
13.	Predlog odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine	MVP
14.	Predlog odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije s obzirom na djelovanja Rusije kojima se destabilizuje situacija u Ukrajini	MVP
15.	Predlog odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera zbog teških kršenja i povreda ljudskih prava	MVP

16.	Predlog odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Uzbekistan	MVP
17.	Predlog odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Kraljevine Saudijske Arabije	MVP
18.	Predlog odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Arapske Republike Egipat	MVP

5. Instrument pretpristupne podrške – IPA

5.1. IPA II (2014–2020)

Tokom izvještajnog perioda, nastavljen je rad na sprovođenju preostalih akcija koje su obuhvaćene programima IPA 2016, IPA 2017 i IPA 2018 i intenziviran rad na pripremi projektne i tenderske dokumentacije za program IPA 2020, za koji rok za ugovaranje ističe u avgustu 2023.

Po pitanju IPARD-a II, tokom I kvartala 2023, nastavljen je rad na ugovaranju, realizaciji i isplati sredstava projekata koji su ili će biti ugovoreni kroz objavljene javne pozive za akreditovane mjere Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014–2020. Takođe, objavljen je V javni poziv za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva“, koji je trajao od 6. februara do 6. marta 2023. Prihvatljivi troškovi kroz Mjeru 3 kretali su se između 40.000 eura i 1.500.000 eura, a ova mjera namijenjena je podršci prerađivačkim kapacitetima i ima za cilj unapređenje subjekata u poslovanju hranom, kako bi isti ispunili EU standarde u pogledu bezbjednosti hrane i imali mogućnost nesmetanog stavljanja proizvoda na tržište.

5.2. IPA III (2021–2027)

Kada je nova finansijska perspektiva u pitanju, 27. februara 2023. potpisan je Finansijski sporazum za program IPA 2023, u okviru kojeg Crna Gora ima na raspolaganju 30 miliona direktne budžetske podrške za ublažavanje efekata energetske krize. Prva tranša ove podrške, u iznosu od 27 miliona eura, uplaćena je u budžet Crne Gore 23. marta 2023. Ujedno je nastavljeno sa programiranjem ostalih programa u okviru ove perspektive, odnosno IPA 2024 programa. S tim u vezi, tokom I kvartala 2023, održan je niz koordinacionih sastanaka sa predstavnicima Delegacije EU i resornih ministarstava, na kojima se radilo na izradi unaprijeđenih nacrti akcionih dokumenata za ovaj program, sa planom da isti budu dostavljeni EK početkom aprila 2023.

Kada je IPARD III u pitanju, Skupština Crne Gore je 29. decembra 2022. usvojila Predlog zakona o potvrđivanju Sektorskog sporazuma, dok je Sporazum stupio na snagu 23. januara 2023. godine. Kompletnu proceduru usvajanja sporazuma je koordiniralo Ministarstvo poljoprivrede, ruralnog razvoja i vodoprivrede.

Dodatno, kako je, između ostalog, kroz IPARD III program i Mjeru 6 „Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu“ prepoznat značaj rješavanja problema infrastrukture u ruralnim područjima, u cilju što bolje iskorišćenosti dostupnih sredstava iz podrške EU, 24. februara 2023. održan je sastanak sa predstavnicima lokalnih samouprava koji će biti korisnici ove mjere.

Programi Višekorisničke Ipe

Tokom izvještajnog perioda, nastavljene su redovne aktivnosti u okviru ovog programa, kao i finalizacija programiranja programa za 2023.

Zapadnobalkanski investicioni okvir (ZIO)

Kada je u pitanju ovaj instrument podrške, u novembru 2022. Operativni odbor ZIO je pisanom procedurom donio

odluku o raspisivanju 29. poziva za dostavljanje projekata za tehničku podršku u pripremi projektne dokumentacije i 8. poziva za sufinansiranje investicija za sprovođenje infrastrukturnih projekata. Rok za podnošenje projektnih prijava za oba poziva je bio 24. februar 2023. Za sve dostavljene projektne aplikacije u okviru oba poziva je urađena potvrda (tzv. *endorment*) od strane vodećih finansijskih institucija. Nakon ocjenjivanja koje sprovodi Evropska komisija u saradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama, na sastanku Strateškog i operativnog odbora koji će se održati krajem juna 2023. biće donijeta konačna odluka o projektima koji će biti finansirani, zavisno od dostupnosti sredstava EU i broja projekata koji dostave ostale države Zapadnog Balkana.

Programi EU

Programi Evropske unije usmjereni su na ekonomsku, socijalnu i političku integraciju prvenstveno država članica EU, uz mogućnost postepenog uključivanja država kandidata za članstvo. Tokom prvog kvartala 2023. resorna ministarstva su nastavila sa učešćem u programima Unije koji su aktuelni u okviru finansijske perspektive IPA III (2021- 2027).

Regionalna i teritorijalna saradnja

U okviru **Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija**, od sedam projekata koji su ugovoreni u okviru Drugog poziva, ukupne vrijednosti 3,12 miliona eura, u toku je sprovođenje pet projekata, dok su tri projekta uspješno završena. Otpočelo je sprovođenje i šest projekata ugovorenih u okviru Trećeg poziva, ukupne vrijednosti oko 2,5 miliona eura, koji će trajati od 18 do 30 mjeseci. Svečana konferencija povodom dodjele grantova u okviru Trećeg poziva je organizovana u Skadru (Albanija) 2. marta 2023.

U cilju unapređenja kapaciteta korisnika projekata ugovorenih u okviru Trećeg poziva, u Podgorici je 27. februara 2023. organizovan implementacioni seminar, dok je 28. februara organizovana obuka o javnim nabavkama. Takođe, sa istim ciljem su organizovane i obuka o izvještavanju i obuka o vidljivosti 9-10. marta u Lježu (Albanija).

Tokom izvještajnog perioda, Zajednički odbor za nadgledanje Programa je, kroz pisanu proceduru, usvojio Godišnji izvještaj o implementaciji Programa za 2022, kao i Godišnji plan rada i Godišnji plan komunikacije i vidljivosti za 2023.

Konsultativni bilateralni sastanak između operativnih struktura Crne Gore i Albanije održan je online 16. februara 2023, tokom koga je usaglašena finalna verzija aplikacionog paketa za Četvrti poziv i dogovoreni dalji koraci u vezi sa objavom Poziva. Četvrti poziv za dostavljanje predloga projekata objavljen je 17. marta 2023, u okviru koga je dostupno oko 2,8 miliona eura, a otvoren je do 15. juna 2023. S tim u vezi je 23. marta 2023. u Podgorici organizovana konferencija za medije koja je imala za cilj da informiše širu javnost o pozivu i njegovim pravilima. Potencijalni korisnici imaju priliku da prijave svoje projekte u oblastima turizma i kulturnog i prirodnog nasljeđa, zaštite životne sredine, zapošljavanja i socijalne i kulturne inkluzije. U cilju promocije Četvrtog poziva, u Albaniji su organizovane informativne sesije, i to 29. marta u Skadru i 30. marta u Lježu.

Kada je riječ o **Programu prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo**, od ukupno šest projekata ugovorenih u okviru Drugog poziva, ukupne vrijednosti 2,4 miliona eura, nastavljeno je sprovođenje tri projekta, dok su tri projekta uspješno završena.

U okviru Trećeg poziva za podnošenje predloga projekata ugovoreno je ukupno 10 projekata, vrijednosti oko 3,86 miliona eura. Tokom ovog izvještajnog perioda otpočelo je sprovođenje devet projekata, dok će deseti projekat započeti naknadno. S obzirom da je, nakon ugovaranja 10 projekata, preostalo dovoljno sredstava da se ugovori još jedan projekat, Ministarstvo finansija, kao Ugovorno tijelo, je započelo proces ugovaranja projekta sa rezervne liste, čime će iznos sredstava dostupnih u okviru Trećeg poziva biti u cjelosti ugovoren.

U cilju unapređenja kapaciteta korisnika projekata ugovorenih u okviru Trećeg poziva, u Podgorici su 23. i 24. februara 2023. organizovani implementacioni seminar i obuka o javnim nabavkama. Takođe, sa istim ciljem su organizovane i obuka o izvještavanju i obuka o vidljivosti 2-3. marta 2023. u Istoku na Kosovu.

Kako bi promovisali projekte finansirane u okviru Trećeg poziva, te javnost informisali o istim, Svečana konferencija povodom dodjele grantova je organizovana u Peći (Kosovo) 17. marta 2023. Dodatno, 28. marta 2023. je organizovana radionica za novinare na Kosovu, tokom koje su predstavnici medija imali priliku da obiđu projekte koji se sprovode u okviru ovog Programa na teritoriji opština Đakovica, Dečani, Peć i Klina.

Sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje Programa je održan 10. februara 2023. u Prištini, na kojem su usvojeni Godišnji izvještaj o implementaciji programa za 2022, kao i Godišnji plan rada i Godišnji plan komunikacije i vidljivosti za 2023. Istog dana je održan i bilateralni sastanak operativnih struktura Crne Gore i Kosova, tokom koga se razgovaralo o izazovima u implementaciji programa i dogovoreni dalji koraci.

U okviru programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo je, 7. marta 2023, organizovana online radionica pod nazivom „Priprema priča, komunikacija i vidljivost za operativnu strukturu i Zajednički tehnički sekretarijat“ koja je imala za cilj unapređenje kapaciteta u oblasti komunikacija i vidljivosti.

U okviru **Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora**, od ukupno 12 ugovorenih projekata, u toku je sprovođenje jednog projekta iz Drugog poziva kao i pet projekata koji su ugovoreni u okviru Trećeg poziva. Ukupna vrijednost ugovorenih projekata u okviru Trećeg poziva iznosi 2,62 miliona eura. Projekti se sprovode u oblastima zapošljavanja, mobilnosti radne snage, zaštite životne sredine i ublažavanja efekata klimatskih promjena.

Nastavljene su redovne aktivnosti na sprovođenju programa 2014-2020 i Ugovora o tehničkoj podršci br. 2021/429-362 započetog 1. septembra 2022. Pripremljen je nacrt Prvog ugovora o tehničkoj podršci za finansijsku perspektivu 2021-2027, koji će dalje biti predmet razmatranja između operativnih struktura dvije države učesnice.

U izvještajnom periodu održana je jedna monitoring posjeta projektu iz Trećeg poziva, tokom koje nijesu zabilježeni problemi u implementaciji projekta.

Kada je riječ o **Programu prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora** nastavljeno je sprovođenje osam od devet projekata ugovorenih u okviru Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata, ukupne vrijednosti 2,5 miliona eura. U okviru Trećeg poziva, nastavljena je realizacija četiri projekta ukupne vrijednosti 1,34 miliona eura. Za korisnike Trećeg poziva čiji su projekti podržani, organizovan je implementacioni seminar 3. februara 2023. u Beogradu (Srbija).

Dvanaesti sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje Programa je održan u Beogradu (Srbija) 13. februara 2023. Na sastanku je usvojen Godišnji izvještaj o realizaciji programa za 2022. Istog dana je održan i bilateralni sastanak operativnih struktura Crne Gore i Srbije, tokom koga se razgovaralo o izazovima u implementaciji programa i dogovoreni dalji koraci.

Treći sastanak Odbora za nadgledanje projekta tehničke podrške je održan u Beogradu 21. februara 2023, na kojem je usvojen finalni izvještaj vezan za implementaciju projekta „Tehnička podrška upravljanju bilateralnim programima prekogranične saradnje Srbija – Bosna i Hercegovina i Srbija – Crna Gora“, ugovor broj 2019/411-051, a pored toga je razgovarano i o realizaciji aktuelnog projekta tehničke podrške, ugovor broj 2021/428-715, čija implementacija traje do 30. novembra 2023.

Tokom izvještajnog perioda realizovano je pet monitoring posjeta projektima iz Drugog i Trećeg poziva, kao i dvije terenske posjete u svrhu verifikacije troškova nastalih u okviru projekata.

U okviru **Interreg IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora**, nastavljeno je sprovođenje projekata koji su izabrani za finansiranje u okviru Drugog poziva. Do kraja izvještajnog

perioda završeno je ukupno njih 29, od kojih 7 tokom ovog izvještajnog perioda. Prvi sastanak Odbora za nadgledanje Interreg VI-A IPA programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021-2027, odnosno VIII sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje Interreg IPA programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020 održani su 29. marta 2023. u Kotoru. Na sastanku je, između ostalog, razmatran Aplikacioni paket za Prvi poziv za dostavljanje projektnih predloga.

Dodatno, tokom izvještajnog perioda rađeno je na usaglašavanju sadržaja Sporazuma o sprovođenju Interreg VI-A IPA programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora za period 2021-2027, kao i Finansijskog sporazuma za Interreg VI-A IPA program Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, koji će Crna Gora potpisati sa Evropskom komisijom.

Kada je riječ o **Interreg IPA programu prekogranične saradnje Italija – Albanija – Crna Gora**, nastavljeno je sprovođenje 8 tematskih projekata, ukupne vrijednosti 40 miliona eura, od čega crnogorskim partnerima pripada 10,5 miliona eura. Koordinacioni sastanak sa predstavnicima institucija koje su korisnici tematskih projekata održan je u Ministarstvu evropskih poslova 27. januara 2023, a tom prilikom je predstavljen status realizacije i naredni koraci u pripremi novih strateških projekata.

Takođe, imajući u vidu ostvarene uštede u okviru Programa u prethodnom periodu, odobren je 21 projekat kapitalizacije rezultata Prvog poziva, od čega 17 projekata obuhvata učešće crnogorskih partnera sa ukupnim budžetom od 320.000 eura. U izvještajnom periodu je sprovedeno 13 monitoring posjeta projektima u cilju provjere usklađenosti organizovanih događaja sa programskim pravilima. Onlajn radionica o pravilima sprovođenja projekata kapitalizacije za korisnike je organizovana 13. februara 2023.

Tokom izvještajnog perioda, nakon raspisivanja Prvog poziva za dostavljanje projekata manjeg obima u okviru novog programa Južni Jadran 2021-2027, Zajednički sekretarijat je organizovao onlajn informativne sesije za potencijalne aplikante, tokom kojih su predstavljeni uslovi poziva i pruženi odgovori na sva otvorena pitanja. Rok za dostavljanje predloga projekata je 7. april 2023, kako bi se pružila mogućnost što većem broju organizacija i institucija da podnesu prijave.

Tokom ovog izvještajnog perioda, u okviru **Dunavskog transnacionalnog programa (DTP)** nastavljeno je sprovođenje pet projekata, odobrenih u okviru Trećeg poziva, u kojima u svojstvu projektnih partnera učestvuju crnogorske institucije. Riječ je o projektima koji su posvećeni razvoju inovacija, održivom korišćenju nacionalne i kulturne baštine, obnavljanju ekoloških koridora i poboljšanju institucionalnih kapaciteta korisnika na području Dunavskog regiona. Ukupan iznos sredstava opredijeljenih za realizaciju aktivnosti crnogorskih partnera iznosi 643.000 eura. Takođe, odobreno je 12 projekata za koordinate priroditetnih oblasti Strategije Evropske unije za Dunavski region, kao i Dunavska strateška tačka, čija je glavna uloga da podrži praćenje i sprovođenje ciljeva strategije.

Što se tiče aktivnosti u okviru novog Programa Dunavskog regiona, u toku je evaluacija predloga projekata podnesenih u okviru prve faze Prvog poziva, koji je bio otvoren od 29. septembra do 21. novembra 2022. i čija je ukupna vrijednost iznosila 91,7 miliona eura. Takođe, putem niza pisanih procedura usvojena je dokumentacija neophodna za sprovođenje projekata Prvog poziva, poput implementacionog priručnika, ugovora o subvenciji i partnerskog sporazuma.

Na nivou **Jadransko-jonskog transnacionalnog programa (ADRION) 2014-2020** u toku je sprovođenje 6 projekata, odobrenih tokom Trećeg i Petog poziva, u kojima crnogorski partneri imaju na raspolaganju oko 1 milion eura. Projekti se sprovode u oblastima inovacija, unapređenja sistema pomorskog saobraćaja i pripreme master studijskih programa posvećenih oblastima od strateške važnosti za Jadransko-jonski region.

Što se tiče aktivnosti u okviru Interreg IPA Jadransko-jonskog programa 2021-2027, sastanci Odbora za nadgledanje su održani u februaru i martu 2023, koji su rezultirali usvajanjem poslovnika o radu ovog odbora, kao i aplikativnog

paketa namijenjenog prvom pozivu za dostavljanje predloga projekata. Pored toga, dogovoren je nacrt strateških projekata posvećenih realizaciji ciljeva Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region.

U okviru **Mediterranskog transnacionalnog programa (MED) 2014-2020** održan je šesnaesti sastanak Odbora za nadgledanje u Marseju (Francuska), 19. januara 2023. Istog dana, održan je i peti sastanak Odbora za nadgledanje u okviru Interreg Euro-MED programa 2021-2027, u čijem fokusu je bilo potpisivanje finansijskih sporazuma. Ministarstvo evropskih poslova kao crnogorsko nacionalno tijelo je u martu 2023. završilo sve pripreme za potpisivanje ovog dokumenta.

Na sastanku nacionalnih kontaktnih osoba oba programa, održanog 17. januara 2023. u Marseju (Francuska), osmišljen je predlog aktivnosti i podrške koju će nacionalne kontakt osobe pružati partnerima tokom sedmogodišnjeg sprovođenja upravljačkih projekata odobrenih u okviru Trećeg poziva za dostavljanje projektnih poziva. Ukupna vrijednost dva projekta u kojima učestvuju crnogorski partneri iznosi 7,5 miliona eura, dok je ta vrijednost za crnogorske partnere oko 0,5 miliona eura.

Održan je seminar za partnere koji sprovode upravljačke projekte programa Interreg Euro-MED 18. januara 2023.

5.3. Twinning i TAIEX

Kada je riječ o instrumentu Twinning, svečano otvaranje Twinning Light projekat „Unapređenje zakonodavnog okvira i jačanje administrativnih kapaciteta Revizorskog tijela Crne Gore“, koji se finansira iz programa IPA 2020, održano je 28. marta 2023. Ovaj projekat, vrijednosti 199.999,95 eura, realizuje se u saradnji sa hrvatskom Agencijom za reviziju sustava provedbe programa Evropske unije. Osim hrvatskog tima kratkoročnih eksperata, u projektu su angažovani mađarski, irski i švedski eksperti koji će svojim znanjem i iskustvom doprinijeti jačanju kapaciteta Revizorskog tijela Crne Gore. Predviđeni period implementacije projekta je 8 mjeseci, a aktivnosti na projektu započete su u januaru 2023.

Twining Light projekat „Jačanje kapaciteta institucija AFCOS sistema u oblasti upravljanja nepravilnostima“, koji Ministarstvo finansija, odnosno Odjeljenje za suzbijanje nepravilnosti i prevara (AFCOS kancelarija), implementira u saradnji sa Centrom za međunarodno ekonomsko i evropsko pravo i Nacionalnom agencijom za transparentnost iz Republike Grčke, otpočeo je u januaru 2023. i trajaće osam mjeseci. Ukupna vrijednost projekta je 100 000 eura.

Twining ugovor „Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za sprovođenje aktivnih mjera za zapošljavanje, buduće učešće u Evropskom socijalnom fondu (ESF) i podršku u mobilnosti radne snage“, koji se finansira iz programa IPA 2020 u iznosu od 823.529,41 eura, a sprovode ga Slovačka, Estonija i Njemačka, potpisan je od strane Ministarstva finansija kao ugovornog tijela 30. marta 2023. Implementacija projekta je otpočela 1. aprila 2023, angažmanom rezidencijalnog Twinning savjetnika i trajaće 18 mjeseci, do 30. septembra 2024.

U pogledu TAIEX aktivnosti, tokom izvještajnog perioda predstavnici Ministarstva evropskih poslova su učestvovali u koordinaciji brojnih ekspertskih misija, radionica i studijskih posjeta.

5.4. Makroregionalne strategije

U okviru sprovođenja **Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR)**, u Ljubljani je 9-10. februara 2023. održan sastanak povodom planiranja nove faze projekta EUSAIR Facility Point, dok je 29-30. marta 2023. održan Upravni odbor EUSAIR-a, kome su prethodili tehnički sastanci nacionalnih koordinatora i koordinatora stubova.

Održani su i sastanci radnih grupa, i to dvadeseti sastanak Tematske radne grupe 4 – Održivi turizam, 28. marta 2023. u Sarajevu (Bosna i Hercegovina) i osamnaesti sastanak Tematske radne grupe 3 – Kvalitet životne sredine, 28. marta 2023. u Bolonji (Italija).

Takođe, održan je drugi sastanak Radne grupe za reviziju EUSAIR-a, 24. februara 2023. u Atini (Grčka), kao i radionice „Monitoringu i evaluacija EUSAIR-a“, 7. marta 2023. u Beogradu (Srbija) i „Omladinska politika i EUSAIR“, 29-30. marta 2023. u Sarajevu (Bosna i Hercegovina).